

REGISTERBLAD

Namn och datum: Mattias Jansson (981028), Åsa Löf (981223)

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I STOCKHOLMS LÄN

Områdesnummer och namn:

NRO01004 HÄVERÖ PRÄSTÄNG

Kommun: Norrtälje (0188)

Kartblad: 12J SV

Area: Ca. 90 ha, varav 80 ha land och 10 ha vatten

Naturgeografisk region: 25 a Roslagens kustnära områden

Agrara kulturlandskapsregioner: Mälardalens odlingsbygder

Landskapsformer: Sprickdalslandskap

Riksvärde

Naturbetesmark	Flora
Äng	Flora
Lövskog	Flora

Värdeomdöme: Representativ öppen äng samt naturbetesmarker, bland annat träd- och buskbärande hagmark och havsstrandängar. På havsstrandängarna växer havtorn. Stora, grova ekar står i ängar och betesmarker. En del av ängen restaureras som löväng med återupptagen slåtter och hamling. Markerna har lång kontinuitet och förekomst av art- och individrika växtsamhällen med arter som majviva, rosettjungfrulin, fältgentiana, hårstarr, brudsporre, flugblomster, slåtterblomma, kustarun, höskallra, ängsnycklar, krissla och vildlin. Träd som bär spår av hamling, främst ask, finns spridda i området.

Ängarna omges av lundartade, betade lövskogar med bland annat tibast, stor nunneört, sårlåka, tandrot, svart trolldruva, desmeknopp, nässelklocka, nästrot och strävlosta. Inslaget av ädellövträd, främst ek och ask, är stort. Även i lövskogen finns gamla ekar.

Vid gården Rotholma finns betade strandängar med bland annat smultronklöver, slåtterblomma och gulkämpar. Strandängarna kantas av havtorn. Uppåt land finns hagmarker med ask och hävdgynnad flora som backnejlika, ögontröst, prästkrage, ängsvädd, ängsgentiana och kattfot. Askar med spår av hamling finns spridda i markerna.

Huvudkriterier A, C, D

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt naturvårdsinriktad betesdrift och ängsbruk inklusive hamling, samt skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker, samt avverkning av barrträd i bestånd som tidigare varit lövdominerade. Friställning av gamla ekar. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på

jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar.

Säkerställande: Området utgör till stor del naturreservatet Häverö prästäng, beslutsdatum 1973-07-24. Skötselplan för naturreservatet fastställdes av Länsstyrelsen 1989-01-16. Reservatet är föreslaget till Naturvårdsverket till Natura 2000.

Områdets huvuddrag: Längst in i Singöfjärden och öster om Herräng ligger Rotholmsviken. Den östra halvön i viken kallas Häverö prästäng och innehåller flera olika naturtyper. Lövskogen dominerar, men avbryts av granbestånd, hållmarker, betade hagmarker och hävdade öppna ängar samt kärr och havsstränder. Området är alltså starkt kulturpåverkat. Både lövskogen och strandängarna betas. Ängarna efterbetas.

Framför allt är området känt för sina väl bevarade öppna ängar, en naturtyp som förr, inte minst i Roslagen, präglade jordbruksbygden. I dag har ängsbruket så gott som helt upphört och hävdade ängar finns bevarade endast på ett fåtal ställen i Sverige. I Häverö prästäng har detta blivit möjligt efter omfattande restaureringsarbeten. Ängarna har en rik och yppig flora, bl.a. finner man lundväxter som sårlåka, vårärt, lundsmörblomma, lundelm, strävlosta samt majviva, rosettjungfrulin, krissla och flera orkidéarter. Även skogsmarken är präglad av de gamla brukningsmetoderna med slåtter och betesgång. Gamla, grova ekar med vida, lågt ansatta kronor och torra enbuskar påminner starkt om detta. De rika mulljordarna ger möjlighet för en rik och förnäm lundflora att finna växtplatser här. Tibast, tandrot, underviol, vätteros, trolldruva, skogsknipprot, strävlosta och lundelm är några exempel.

Strandvegetationen är typisk för Roslagens stränder med bl.a. ängsnycklar, rosettjungfrulin, kustarun och strandaster. I mera exponerade lägen växer det typiska saltgräset. Havtornet bildar väl utvecklade busksnår utmed vissa strandavsnitt.

Det omväxlande landskapet har ett rikt fågel- och insektsliv. Här finns bl.a. rosenfink, härmsångare, mindre hackspett och grönsångare. I Rotholmaviken finns en koloni med skäggdoppingar.

Vid gården Rotholma, söder om Häverö prästäng, breder betade strandängar ut sig mot havsviken. På strandängarna finns hävdgynnade arter som slåtterblomma, smultronklöver och gulkämpar. Där växer även havtorn. Kring gården finns även torrare träd- och buskbärande hagmarker med ask som dominerande trädslag. En stor del av askarna bär spår av tidigare hamling. I hagarna växer bl.a. rödklint, backnejlikja, ögontröst, ängsvädd och ängsgentiana.

Anmärkningar: Området ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 88.04) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer 88-191, 88-224). Området ingår i Länsstyrelsens naturvårdsprogram (objektnummer 88.07). Området omfattas av bestämmelser i 4 kap 1, 2 och 4 §§ miljöbalken.

Referenser

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1977: Inventering av botaniskt värdefulla områden i Stockholms län utförd av Lars-Erik Kers.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1981: Häverö-Prästäng. Botanisk inventering och förslag till skötselåtgärder utförd av Klas-Rune Johansson. Stockholm

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1983: Naturvårdsprogram för Stockholms län, del 1. Skyddsvärda områden för naturvård och friluftsliv. Naturvårdsenheten, Stockholm

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1986: Skyddsvärd natur i Stockholms län. Stockholm

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1989: Skötselplan för naturreservatet Häverö prästäng.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1993: Odlingsbygd i Stockholms län, del 1 –Natur- och Kulturmiljöer.
Länsstyrelsen i Stockholms län, 1993: Odlingsbygd i Stockholms län, del 2 –Äng och Hage.
Länsstyrelsen i Stockholms län, 1993: Ängar och hagar. Rapport nr 1993:18.
Länsstyrelsen i Stockholms län, 1996: Naturkatalog för Stockholms län (remissupplaga).
Naturvårdsverket, 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.